Siebzehnter Jahrgang. Jüdische Pester Zeitung. Erscheint 3-mal wöchentlich.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריי מאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר אפטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדן אסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדן אסטר. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדן אסטר. ווע.
פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדן — קר. א. ווע.
האלביעהריג 4 גולדן 50 קר. א. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדן 25 קר. א. ווע.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מען
יעדען טאג
פרענומערירען.
אונד דיע פרענומעראנדען-ערטער
בעזיעהן מיט דעם עפפאנג דיעס
ערסטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
בודאפעסט,
הנכשטראסע נומ׳ 1,
וואהין מען אויך דיא פרענומעראנ-
דען-געלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 142 זיעבצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט, פרייטאג ג טבת ה׳תרמ״ה. Budapest 11. Dezember 1885.

פריעדענסאויסזיכטען.

דיא אנגאהמע, דאס דער וואפפענשטיל־שטאנד צווישען סערביען אונד בולגאריען דאך צו־שטאנדע קאממען, אונד דאס עס דעם פפערעינטען ווירקען דער מאכט געלינגען ווירד, דען וויעדער־איסברוך דעם קריעגעס צו פערהינדערן, געווינגט אימ־מער מעהר אן וואהרשיינליכקייט. סערביען ריסטעט צוואר איבער האלז אונד קאפף, פאללסקונדיגבוג־גען פארדערן בעגייסטערט דיא וויעדעראפפנאהמע דער פפינדזעליגקייטען, דאך מאן צוינט ניכט אממער, מאן צוינט ניכט אממער קריעגסלוסט אים ווידערלוך קריעג צו פפיהרען, זאנדערן מאן טהוט דאס גאר אפט — אונד דיעסמאל טהוט דיעס אויך סערביען — אים אייגען גינסטיגען פפריעדען צו ערריכען.

דיא מאכט שיינען גין אייניג דארין צו זיין, דאס דיא פפערעיניגונג בולגאריענס מיט אסטרימע־ליען, וואס סערביען דורך דען קריעג פערהינדערן וואללטע גינמעהר דאך פפאר זיך גיהען זאלל. בולגאריען ווירד זיך מיט דיעזען פפרייז צו־פפרידען געבען, אונד סערביען, מיט אינזעדער מאנארכיע דאנך ווייסען, וויינען עס אים דיעזען פרייז, דען איהן איבער דען קאפף געוואכסענען פיינד לאן ווערדען ווירד.

פפרילליך זינד דאנן פפערוויקקעלונגען מיט דער טירקייא צו בעפפירכטען, דיא אידרע טר פפפען גינגען אסטרימעליען דירעקטיו אונד אויך פאן ווייט גרייס־בעגלאנד דראהט געפפאהר, יא אויך מאנטענעגרא מאכט פפרדאכטיג בעוויעגונגען. דיעזע שטאאטען מיינען נאמליך, וויינן בולגאריען אים אינע פפרייגן גראסער געוויארדען איזט, דאנן פפאר־דערן ווייר אויך אינגען צו־וואכס עבען דעסהאלב איזט עס זעהר פפאנליך אב דער פפיינדזעליגקייט סערביען אונד בולגאריען אויך דען פפיינדען אויף דער באלקאנ־האלבאינזעל בעריעהט.

דיא טירקייא האט זיך איבערגעגעבען פיר אל־לע פפאללע פפאר־געוועהען. דענן עס שטעהט אויך דיעזע קריעגסבעריעטע ארמעע פפאן 400,000 מאנ צו פפערפפיגונג.

* * *

צווישען סערביען אונד בולגאריען פפאר־אפפטען זינד פפאר־געפפטערן צוזאממענשטאפפסע פפאר־געקאממען, פפאן אנדערער זיעט ווירד דאס פפאר־ווקקען דער סערביען אונד בולגאריען געמעלדעט. בין דיעזע גאכווטשאפט הארב 3 אווזר וונד יעדאך ווערדער אים סערביען נאך אים בולגאריען ווייטערע גאכריכטען הערביער אייגעטראפפען.

איס דעם פפארלאמענטע.

אים אבגעארדנעטענהיזע האט דיא דעבאטטע איבער דיא פפערלאנגערונג דער מאדאפטריער דער אבגעארדנעטען פפאן 3 אויף 5 יאהרען אידרע הארעפפנטע ערריכט. דיא דערגנער דער רעגיערונגספפארטיא בעליעבטען דיא פפארצייג דעם געוועפפנעטיאריפפעס, ווערלכע איבריגענס יעדער אינבעפפאנגענע אינזעהען מוס, אונד אויך דיא אפפאוויציאן האטטע דיעזע פפארצייג אנ־ערקאנגט, ווייל דער גוועטצעגנטיאריפ עבען ניכט פפאן דער רעגיערונג אינגעריכט וואהרען וואהרע, דער ווידערשטאנד דער רעגיערונגספפינדליכען פפאר־טייזאנען דענן אויך קריעללצו הארטנאקקיגער אונד דער גוועטצעגנטיאריפ ווירד בעשטיממט מיט גראס־סער מאיאריטאט אנגענאממען ווערדען. — וואס שפפעציעלל אונז אלס יידען בעטרפפפט, קאננען וויר דען גוועטצעגנטיאריפ נור מיט פפרייד בעגרייסען. יא ווערלטעניער דיא אנטיסעמיטען געלעגענהייט פפינ־דען, דאס פפאלל אויפצוווהלען. דעסטא פפעסטער ווירד דער פפרידע אונד דאס אינפפערשטאנדניס אינטער דען קאנפפעסיאנען. דער אבגעארדנעטע זעלבסט ווירד דער וואהלפפאהרט דעס שטאאטעס מיט מעהר רוהע אונד זיכערהייט אבליעגען קאننען, וויינן ער ווייסען ווירד, דאס ער נאך קורצען דרייא יאהרען דען צופפאללרגמיטען אייגער וואהל ניכט אויסגעוועטצט זיין ווירד.

פפריידיג א בעראשט האט אונס דער שאפפ־טאן דען דער פפראכטס אדאלף קינגין אים שטיי־גאמאנגער געגען דיא אנטיסעמיטען אנגעשלאגען האט (דיא אנטיסעמיטען האבען איהן בין עטצט אלס דען איהרינגען בעטראכטעט). דיא אנטיסעמיטען, וועלכע זיך מיט אללער קראפפט גע־גען דיא אנגאהמע דעס גוועטצעגנטיאריפפעס שטעמ־מען, פפינדען איבערהייפפט מיט איהרען לאסטערונ־גען געגען דיא יידען פפיל וועניגער אנקלאנג אלס אין דען פפארהערגעגאנגענען יאהרען, דער בעטיא־ריסמוס פפרמאג עבען פיר דיא דייער ניכט צו פפעסטערן.

אייגע זעהר שאנגע רעדע פפיר דען גוועטצע־גענטיאריפ הערלט געפפטערן אינזער גלייבענסגע־נאססע, דער יינגעדליכע אבגעארדנעטע דר. פפיל אללמאנן, ער ווייגט אויף אנגלאנד הין, וויא דיא מאנאהסטיער דער אבגעארדנעטען 7 אידרע בעטראגט. דיא פפרלאנגערונג דער מאנאהסטיער — זאגטע רעדנער — שאדעט נור יעגען. דיא בייא דען יאהלען גיטע געשאפפטע מאכען אנדרעם וויא דאס פפאלל אייפפיגען אונד איהגען פפערשפרענגען מאכען, פפאן יעללען וויא ווייסען, דאס דיא דיא גע־מאלט אינגלאוגען קאننען. דאבייא אבער אידרע אי־גענען אונד דיא אינטערפפסען אללער יעגער פפאר־דערן, דיא אים ברינגען צו פיזען פפלעגען.

פערשיעדענע נייאגריטען.

* (דער מאגן מיט דעם זיסען מונדע) געפפטערן אבענדס פפאנד דיא פפיעללי־בע ערפפפנונג דיעס טהערעזיעניזשאדטער קלובס שטאדט. (דער 6. אונד 7. בעזירק דער בריגגיגקט דעס האנדעלס אונד פפערקעהרס דער הויפפטשטאדט, האט אויף דער פפראבאפפאללען אנדראש־שטראפפסע אייגען אייגענען 3 שטאבקיגען פפאלאסט ערבייט, אין וועלכעס דיא פפערטרעטער דיעזעס זאגענאננטען ווירדענפפיעלס דיא אינטערעפפסען דעס בעזירקעס בעראטהען, אונד דאס דאס נאטור־ליך אויך שפפעלען ווירדען) בייא דער ער־אפפנונג וואהרען דיא מיניסטער: טיסא, מאאהרי, טרעפפאר, מעטשעני, קעמעני, פפעיעראי אונד אייגע גאנצע רייהע דער הערפפאראנגערסטען מאגנער. אונטער דען גאסטען בעפפאנד זיך אויך מאריטין יאקאי, דער אים 8-טען בעזירקע וואהנט, אונד דער יינגען טרינקשפפריך אויף דען גייגען פלוב מיט פפאלגענדער אנגעראטע אינלעטעט: דער גיסטליכע אייגעס דאפפעס העלט יינגען גלייביגען אייגע זאך־ווערגערע רעדע, דאס אללע אינזאהגער אין לוסטעס וויינען אויסבראכען, נור אייגע פפרייא בליעב אונגערירט. דא פפראגטע זיא אירע ווייגע־דע נאכבארין, וואהרים זיא דענן אויך ניכט וויינע, „אויך בין ניכט פפאן היער — אנטווארטעטע דיא געפפראגטע — איך וואהנע אים נאכבארדאפפע״ גון אך בין אויך ניכט פפאן דיעזעס בעזירקע, אונד זאללטע מיך אום דיא פפיירע דיעזעס פפליסיגען בעזירגעס ניכט קוממערן, אבער . . . אונד דער מאגן מיט דעם זיסען מונדע פפיהר דאנן אינטער דעם עגטפפעסעל־טען בייפפאלל דער צוהערער אין זייגעס טאאסטע פפארט, דער אייגע הולדיגונג דער ארבייט אונד דעס פפלייסעס וואר.

* (מאריטץ וואהרמאגן אלס געמיינדעפפארשטעהער) פפאר קור־צעס האט דאס גייג אבערהוזמטגליעד קארל שוואב אונד דער גראפפגרונדבעזיטצער אונד פפאבריקאנט בערטהאלד וויים. יא אין ספר תורה דעס גראפפען מעמפעל אין דער טאבאקגאססע געשפפענדעט. וויא דיא ביידען הערען דאצו גע־קאממען זינד, ספרי תורה שרייבען צו לאסטען, דארבייבר ווירד פפאלגענדעס מיטגעטהיילט. אין אייגער זיטצונג דער הייגונען געמיינד וואהרדע דער אנטראג געשפפעללט, עס מפפגען אייף געמיינדע־קאסטען צוויי, ספרי תורה געשריעבען ווערדען. דאס איזט ניכט נאטהווענדיג — מיינטע דאריייף פפאר־שטעהער וואהרמאגן — דאס בייא אונס ספרי תורה אויף געמיינדעקאסטען אנגעשאפפט ווערדען. אך בין איבערצייגט דאס עס — נאטטלאב — בייא אונס נאך מאנגער גענג ניכט, דיא עס אלס האכסטע עהרענזאכע בעטראכטען, דער געמיינדע אין ספר תורה צו שפפענדען. — קיים וואהרן דיעזע וואהרע געשפפאכען, אלס זיך הערר בערטהאלד וויים מיט דער אנגרינדונג ערהאב: „אייגע טהאראללע איבערגעהמע איך!״ ווייר בייבען אויך קיינע מעהר — זאגטע הייריף וואהרמאגן — דענן דיא אנדערע האט הערר קארל שוואב איבערגאם־מען.״ אלס מאן מאגס דאריייף דעס גייגען אבער־פפפליכטעט האבען זאלל, מיינטע דיעזער לאבענד: „איך בין וואהרמאגן דאנקבאר, דאס ער ניכט אנ־געקינדיגט האט, דאס איך עס אבערנאממען האבע אייגען גייגען טעמפפעל צו בייגען.

* (חבל על דאבדין) איס שארפפ נאר־פפאטאך קאממט אונס פפאן דעם געמיינדעפפרא־זעס, הערען יאנאס טריי האפפט פפאלגענדע טריעקגנדע צו: אינזער פפעלגעלעבטער אונד האכגעאכטעטער ראבבינער. הרב הגאון הגדול המפרסם בשם״ת מוה״ר יעקיר בייער צוויל איזט אם 6-טען ח. מ. נאך דעם ער 25 אהרע הייער טהאטקראפפטיג, איפפפאלל אונד זעגענסריך גע־ווירקט אייגע ווישטייע מיט פיער קינדערן הינטער־לאסענד, לעלמא דקשוט גענאנגען. דיא געמיינדע טעלגעראפפירטע אזאליך נאך אללען ווייטען, אונד אם 7-טען ערשיגען צאהלרייכע פפערערער דעס אונס צו פפיה עגטפפסעגען, אים איהם דיא לעטטעט עהרע צו ערווייזען. אונטער דען ערשיגענען העבען ווייר הערפפאר דיא עהרווירדיגען הערען ראבבינער פפאן ש. א. איהעל, נאלסעטש, טאלטשיא, טאמאי, לוסקא אונד נירעדהאזא, דיא אן דער בארר דעס טהייערן פפערבלעבענען אהרע קלאגעשטימען ער־האבען. אונד דער פפערוואזטונג געמיינדע טראפפט צישפפראבען. זיין גוועגנעטעס אנדענקען ווירד לאנגע אונטער אונס פפאר־טייערן, ווייג לעהרען אין אונ־זערען הערצען וואהרצעען. על מנוחת כבודו ישכב בשלום! —

אנטווארטעטע דיא געפפראגטע — איך וואהנע אים נאכבארדאפפע״ גון אך בין אויך ניכט פפאן דיעזעס בעזירקע, אונד זאללטע מיך אום דיא פפיירע דיעזעס פפליסיגען בעזירגעס ניכט קוממערן, אבער . . . אונד דער מאגן מיט דעם זיסען מונדע פפיהר דאנן אינטער דעם עגטפפעסעל־טען בייפפאלל דער צוהערער אין זייגעס טאאסטע פפארט, דער אייגע הולדיגונג דער ארבייט אונד דעס פפלייסעס וואר.

* (מאריטץ וואהרמאגן אלס געמיינדעפפארשטעהער) פפאר קור־צעס האט דאס גייג אבערהוזמטגליעד קארל שוואב אונד דער גראפפגרונדבעזיטצער אונד פפאבריקאנט בערטהאלד וויים. יא אין ספר תורה דעס גראפפען מעמפעל אין דער טאבאקגאססע געשפפענדעט. וויא דיא ביידען הערען דאצו גע־קאממען זינד, ספרי תורה שרייבען צו לאסטען, דארבייבר ווירד פפאלגענדעס מיטגעטהיילט. אין אייגער זיטצונג דער הייגונען געמיינדע וואהרדע דער אנטראג געשפפעללט, עס מפפגען אייף געמיינדע־קאסטען צוויי, ספרי תורה געשריעבען ווערדען. דאס איזט ניכט נאטהווענדיג — מיינטע דאריייף פפאר־שטעהער וואהרמאגן — דאס בייא אונס ספרי תורה אויף געמיינדעקאסטען אנגעשאפפט ווערדען. אך בין איבערצייגט דאס עס — נאטטלאב — בייא אונס נאך מאנגער גענג ניכט, דיא עס אלס האכסטע עהרענזאכע בעטראכטען, דער געמיינדע אין ספר תורה צו שפפענדען. — קיים וואהרן דיעזע וואהרע געשפפאכען, אלס זיך הערר בערטהאלד וויים מיט דער אנגרינדונג ערהאב: „אייגע טהאראללע איבערגעהמע איך!״ ווייר בייבען אויך קיינע מעהר — זאגטע הייריף וואהרמאגן — דענן דיא אנדערע האט הערר קארל שוואב איבערגאם־מען.״ אלס מאן מאגס דאריייף דעס גייגען אבער־פפפליכטעט האבען זאלל, מיינטע דיעזער לאבענד: „איך בין וואהרמאגן דאנקבאר, דאס ער ניכט אנ־געקינדיגט האט, דאס איך עס אבערנאממען האבע אייגען גייגען טעמפפעל צו בייגען.

* (חבל על דאבדין) איס שארפפ נאר־פפאטאך קאממט אונס פפאן דעם געמיינדעפפרא־זעס, הערען יאנאס טריי האפפט פפאלגענדע טריעקגנדע צו: אינזער פפעלגעלעבטער אונד האכגעאכטעטער ראבבינער. הרב הגאון הגדול המפרסם בשם״ת מוה״ר יעקיר בייער צוויל איזט אם 6-טען ח. מ. נאך דעם ער 25 אהרע הייער טהאטקראפפטיג, איפפפאלל אונד זעגענסריך גע־ווירקט אייגע ווישטייע מיט פיער קינדערן הינטער־לאסענד, לעלמא דקשוט גענאנגען. דיא געמיינדע טעלגעראפפירטע אזאליך נאך אללען ווייטען, אונד אם 7-טען ערשיגען צאהלרייכע פפערערער דעס אונס צו פפיה עגטפפסעגען, אים איהם דיא לעטטעט עהרע צו ערווייזען. אונטער דען ערשיגענען העבען ווייר הערפפאר דיא עהרווירדיגען הערען ראבבינער פפאן ש. א. איהעל, נאלסעטש, טאלטשיא, טאמאי, לוסקא אונד נירעדהאזא, דיא אן דער בארר דעס טהייערן פפערבלעבענען אהרע קלאגעשטימען ער־האבען. אונד דער פפערוואזטונג געמיינדע טראפפט צישפפראבען. זיין גוועגנעטעס אנדענקען ווירד לאנגע אונטער אונס פפאר־טייערן, ווייג לעהרען אין אונ־זערען הערצען וואהרצעען. על מנוחת כבודו ישכב בשלום! —

ענגלאנדער איזט אבער אויך יודע, (אונד צווארר איין פראקטמער יודע), אונד דיעזער אומשטאנד מאג עס זיין, דאסס דער שטוהלריכטער פאן טוראץ-סענט-מארטאן, זיך דיא אונגעזעטצליכקייט ערלויבטע, דען נאך בודאפעסט צושטאנדיגען אדוואקאטען פערהאפטען צו לאססען, דא ער וועדער דארטהין צושטאנדיג איזט, נאך אויך דיא איהם צור לאסט געלעגטע האנדלונג דארט בעגאנגען האט. נאך דעם געזעטצע אבער דיא אונטערזוכונג געגען יעמאנדען, דער זעלבסט איין פערברעכען בעגאנגען האט, אן זיינעם צושטאנדיגקייטסארטע, אדער וואו ער דאס פערברעכען בעגאנגען, שטאטטצופינדען האט. דיא אנצייגע האטטע בייא דער היעזיגען בעהארדע ערשטאטטעט ווערדען מיססען, אונד ניכט בייא דעם שטוהלריכטעראמטע אין טוראץ-סט.-מארטאן. דא ליעגט אבער, וויעדער דער פעהלער אן דעם טוראצער אבערגעשפאנן יוסטה, דער זיך אלס בעשאדיגטען אנגיבט.

וואס דיא אנגעלעגענהייט זעלבסט בעטריפפט, זא זינד דאריבער מעהרערע פאן איינאנדער אבוויי-כענדע בעריכטע אין אומלויף, אויס דענען וויר נור זאפיעל ענטנעהמען קאננען, דאס דער העדר אבער-געשפאן פאר פאסט 20 יאהרען פאן דעם טוראצער איינוואהנער לאכס איין דארלעהען פאן 10,000 גולדען געגען וועכסעל אויפגענאממען האט. לאכס שטארב אונד זיינע וויטטווע וואורדע דיא פרויא דעם דר. ענגלאנדער, דיא וועכסעלפאדערונג אבער געהארטע דעם צוריקגעבליעבענען זאהנע דעם לאכס, דער זיא אבער איטטער פראלאנגירען מוסטע.

דער אבערגעשפאן זענדעטע צו דיעזעם בעהופע נייע וועכסעל איין, בעפאר ער נאך דיא אל-טען צוריקקערהיעלט. דאס לעטצטעמאל אבער האטטע דאקטאר ענגלאנדער איינען דיעזער וועכ-סעל, אויף 6000 גולדען לויטענד, בייא איינער באנק עסקאמפטירען לאססען, אונד אלס דיעזע דעם אבערגעשפאן מיטטהיילונג מאכטע, דאס זיא איי-נען פאן איהם אויסגעשטעללטען וועכסעל בעזיטצע, דער אם 15-טען ד.מ. פאללינג זייא, ערקלארטע דער-זעלבע, דאס דער וועכסעל געפאלשט זייא, אונד מאכטע בייא דעם שטוהלריכטער דיא אנצייגע, וואראויף היער דר' ענגלאנדער אין האפט גענאממען, אונד שפאטער געגען איינע קויציאן פאן 10000 גול-דען וויעדער אויף פרייען פוס געזעטצט וואורדע.

דער אן זיינער עהרע געקראנקטע אדוואקאט ער-ליעס נון אין דען צייטונגען איינע ערקלארונג, וואנאך ער וועגען דעם געגען איהן בעגאבאכטעטען אונ-ערהארטען בענעהמענס פיעל צו אויפגערעגט זייא, אום זיך יעטצט וויטלייפיגער אויסצולאססען. דאס ער אבער מיט נאכסטעם פאללע אויפקלארונג ברינ-גען אונד דיא אין דיעזער זאכע פערברייטעטען פאלשען נאכריכטען וויעדערלעגען ווערדע.

וויר קאננען אונס ניכט ענטהאלטען, צום שלוססע דיא בעמערקונג צו מאכען, דאס וויר אונס מיט דער אויסדעהנונג דעם איינפלוססעס דער אבערגעשפאנע אויף דיא ריכטער זעהר געפרייט האבען; נאטירליך דאכטען וויר ניכט דאראן, דאס עס אויך זאלכע געבען קאננע, דיא איהר אייגענעס אינטערעססע איבער דאס געזעטץ ערהעבען ווירדען.

טעלעגראפישע דעפעשען

דער "יידישען פעסטער צייטונג."

וויען, 9. דעצעמבער. דיא "פאליטישע קארש." מעלדעט אויס בעלגראד: מאן פערזיכערט, דיא סערבישע רעגיערונג בעשלאסס, אויך פאללס ענד-גילטיגען שייטערנס דער וואפפענשטיללשטאנדס-פערהאנדלונגען אויס אכטונג פאר דעם וויללען דער גראסמאכטע איהרערזייטס דען קאמפף ניכט צו בעגיננען.

קאנסטאנטינאפעל, 9. דעצעמבער. (אנגע-לאנגט 2 אוהר נאכמיטטאגס.) דער גראססוועציער טעלעגראפירטע געסטערן דעם פירסטען פאן בולגאריען, דאסס מאדייד פאשא אונפערציגליך נאך זאפיא אברייזט, אום מיט דעם פירסטען בעציגליך דעם פריעדענס איינע פעראיינבארונג צו טרעפפען.

פאריז 9-טען דעצעמבער. דיא "אגענצע האוואס" מעלדעט אויס קאנסטאנטינאפעל: עס ווירד אימטער וואהרשיינליכער, דאסס בולגאריען אונד אסטרומעליען פעראייניגט בלייבען ווערדען. דער פערטרעטער ענגלאנדס אונד דער פראנצאזישע באטשאפטער מיינען, מאן ווערדע דער בעפאלקע-רונג געוויססע געגענלייסטונג געבען מיססען, דיא אנדערען פערטרעטער פערהעהלען ניכט, דאסס אין דיעזעם זיננע עטוואס צו טהון זיין ווערדע, מאן גלויבט, דאסס דיא מאכטע דעמנאכסט דיא דיעסבעציגליכען פער-האנדלונגען וויעדער אויפנעהמען ווערדען.

מאדריד 9-טען דעצ. איינע פערזאממלונג 32 פריהערער מיניסטער בייא קאנאוואס דעל קאס-טיללא גענעהמיגטע דיא איינזעטצונג דעם פאן דער רעגענטין געוואהלטען ליבעראלען מיניסטעריומס.

וויען 9-טען דעצעמבער. געסטערן אבענדס זינד אויף דער ארלבערגערבאהן אין דער נאהע פאן בלודעניץ צוויא פערזאגענצוגע צוזאממענגע-שטאססען, צוויא קאנדוקטארע זינד טאדט אונד צוויא פאססאשירע שווער פערלעטצט. איינצעלהיי-טען פעהלען.

נייעסטעס.

אים אבגעארדנעטענהויזע וואורדע היינטע דיא דעבאטטע איבער דיא פינפיאהריגע מאנדאטסדויער פארטגעזעטצט. אויסער דעם גראפען עמאנועל אנדראששי שפראכען נור אפפאזיציאנעללע אבגעארדנעטע אונד דיא אנטיסעמיטען באראן אנדרעאנסקי אונד געזא ראץ, וועלכע וויא נאטירליך געגען דיא יודען לאזצאגען, אונד דיא מאנדאטספערלאנגערונג אלס אים אינטערעססע דער יודען בעצייכנעטען. — זא בעהויפטעטען, דאסס דיא מייסטען איננגעזעטצ-ליכקייטען בייא דען וואהלען דורך דיא יודען גע-שעהען, אונד פיהרטען דען אבגעארדנעטען פאן סענט-ענדרע, לודוויג קרויז אלס ביי-שפיעל אן, וואראויף דער פרעזידענט דען רעדנער (אנדרעאנסקי) ערמאהנטע, קיינע איינצעלנע פער-זאנען אנצוגרייפען. דיא זיטצונג דויערט נאך פארט.

פרענומעראציאנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען דערען פרענומעראציאנס-טערמין אם 15-טען דעצעמבער צו ענדע געהט (וואס גאנץ דייטליך אויף איהרער "אדרעסס-שלייפע" אנגעצייגט איזט), איהרע פרענומעראציאן ניכטינסט צו ערנייערן, דאמיט דיא וויי-טערע פערזענדונג דער בלאטטער קיינע שטארונג ערליידע.

אונד ביטטען וויר דיא אדרעססע דייטליך וויא פאלגט אנצוגעבען:

Jüdische Pester Zeitung
Hochstrasse Nr. 1, Budapest.

☞ נייא איינטרעטענדע פרענומעראנטען ערהאל-טען דיא ערצאהלונג "לעאהי" אונד "טוהמע פרוממעט", אונד דיא ביזהער ערשיענענען פארטזעטצונגען דער געגענווארטיגן פליעסענדען 2 פעלליעטאנס גראטיס צוגעזענדעט. דאס גע-ווערבעגעזעטץ ווערדען וויר דען פערעהרטען אבא-נענטען עבענפאללס גראטיס צוזענדען, זא-באלד עס אבגעשלאססען זיין ווירד.

וויעצען. פהיים. 100 מעטער' 80,5 קילאגראמם 8.30 גולד. — 100 מעטערצענט' 80 קילא 8.27½ גולדען 200 מעטער-צענטנער 79. קילא. 8.27½ גולדען. — 200 מעטער-צענטנער 79.5 קילאגראם 8.35 גולדען — פעסטער-באדען 100 מעטערצ' 78.5 קילא 7,95 גולדען.— 100 מטרצ' 78 ק. 7.85 גול. 1000 מטרצ' 78,5 קילא 8.10 גול, אללעס פער 3 מאנאטע.)

וויענער שלאכטפיעהמארקט.

(דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 7-טען ד. מ. בעטרוג 2692 שטיק. דאפאן ווארען 857 אונגארישע, 964 פאלנישע אונד 1141 דייטשע. דיא פרייזען שטעללטען זיך פער 100 קילאגראמם: אונגארישע מאסט-אקסען 52 — 62. גולד. פאלנישע 56, — 59.— גולד. אונד דייטשע 54 — 62. גולד.

הערויסגעבער או. פעראנטווארטליכער רעדאקטאר:
ם. סאבאלטשי

400.000 Gulden
sind für 9 Gulden zu gewinnen

mit Ungar-Promessen	
ganze à fl. 3 und Stempel . . .	3.50
halbe à fl. 1.75 und Stempel 2.25	
mit Bodenkredit-Promessen	
à fl. 1 und Stempel	1.50
mit Wiener-Promessen	
à fl. 2.50 und Stempel	3.—
mit Staats-Lotterielose	
à fl. 2.—	2.—
Zusammen	10.—

alle **4** Stück zusammen nur inclusive Stempel **9** Gulden

Bank- und Wechslergeschäft
der
Administration des
„MERCUR."
S. POLITZER
Budapest,
Dorotheagasse Nr. 12.

☞ Der Abonnement-Preis des „Mercur" beträgt für ein Jahr 2 Gulden ö. W.

In der Ziehung vom 2. November dieses Jahres der Budapester Landes- Ausstellungs-Lose fiel der **Haupttreffer von 100.000** und der Treffer von **5000** Gulden auf die von unserem Bank- und Wechslergeschäfte verkauften Lose.

Keine Spielerei!
Kein Schwindel, sondern reinste heil'ge Wahrheit!
Nur 3 Gulden
eine Taschen-Uhr.
ausgezeichnet regulirt, unter Garantie vorzüglich gehend, aus feinstem, ewig schön, glänzend bleibendem Kunstgolde, welches die echt goldene Uhr ersetzt. Jeder der eine solche regulirte pünktliche Uhr bestellt, bekommt mit der Uhr

folgende Geschenke umsonst!!
1 prachtvolle Kunstgold-Uhrkette,
1 kunstvolles Löwenkopf-Anhängel,
1 mit Edelsteinen besetzten Ring,
1 Paar hochfeine Ohrgehänge,
1 reizend schönes Federmesser.

Es soll Niemand zweifeln!
denn ich wiederhole, daß dies keine Spielerei, kein Schwindel ist, sondern reinste, heiligste Wahrheit, und es soll sich Jedermann beeilen, so lange der Vorrath reicht, diese Uhren zu bestellen. Die Versendung geschieht gegen Postnachnahme durch 1—3

Taschenuhren-Versendung
Fekete
Wien, Wehrgasse Nr. 13/91.

Eigenthümer Witwe M. BEIS. Herausgeber und verantwortlicher Redacteur: M. SZABOLCSI. Budapest, Druck von Sam. Márkus. Andrássystrasse Nr. 12.

באקי'שען גוווערנעמענט. איהנען געהאָרען 2070 הייזער זיא צאָהלען 11680 זעעלען. אבגלייך פאָן נאטור גוטמיטהיג, צייכנען זיא זיך דורך פירכטערליכען עהרגייץ אונד איינגענומענהייט אויס. זיא האלטען זיך פאָן דען רוססישען יודען פערן ווייל זיא זיך שטאָלץ געגען זיא בענעהמען, אונד עס עקסיסטירט געגענזייטיג צווישען איהנען פאָללע פיינדשאפט. דיא געבירגסיודען זינד מייסטענס יונגגעזעללען, וויל דיא זיטטע פערלאנגט, דאס מאן פיר דיא ברויט 300—400 רובעל צאהלט, וואס פיר זיא צו האָך איזט. דיא זיטטע, מאָרכען צו שטעהלען, איזט ביי דען געבירגסיודען וועניגער אים גאנגע, אלס ביי דען איבריגען געבירגסשטאָממען, וויל דיא ענטפיהרונג יונגער מאָרכען מיט ערנסטען שלאָגערייען מיט דערען פערוואנדטען ענדיגט. דיא מאָרכען פיהרען איין אבגעשלאָססענעס לעבען. זיא זינד שאמהאפט, שיכטערן, זעהר אונוויססענד, אבער קייש. אים איינוויללינונג אין דיא הייראטה ווערדען דיא מאָרכען פאסט ניע געפראגט. וויא ביי אללען אָריענטאלישען פאָלקערן דאָרף דיא פערהייראטעטע פרויא מיט איינעם פרעמדען מאננע זיך ניכט אונטערהאלטען. אין דען רעליגיאָזען אנשויאונגען דער געבירגסיודען איזט פיעל היידנישע ביימישונג; יעדאָך לאססען דיעזעלבען אים איהרער מיטטע, וועלכע זיך דען איראפאאישען יודען נאהערן, פאָן דען היידנישען זיטטען אב." — נאך בעענדיגונג דיעזער מיטטהיילונג ערקלארטע דער פארזיטצענדע דער אבטהיילונג, העררן וו. טה. היללער, דאס העררן אניסימאָוו זעלבסט פאָן דען געבירגסיודען הערשטאממט, פאָן וועלכען ער, נאכדעם ער אללע פאמיליענבעציעהונגען צעררייססען, ענטליעף, אום אין דיא אוניווערזיטאט איינצוטרעטען, אונד דאס דערזעלבע נאך איינע פארטראגע איבער זיינע שטאממעסגענאססען פערשפריכט. דא אונזערע פרעססע קיינע נאכריכטען איבער דיא געבירגסיודען ענטהאלט, זא ווירדען, ערקלארטע דער פארזיטצענדע, „דיעזע פארטראגע אייסערסט וויכטיג אונד אינטערעססאנט זיין."

צור מאָרדטהאט פאָן ענטראדאם.

אויס זעהר גוטער קוועללע ערהאלטען וויר דען פאָלגענדען איבעראשענדען בעריכט, דער בערופען איזט אין אונזערען יוסטיצקרייזען אויפזעהען צו ערעגען.

נאסאָה, דען 9טען דעצעמבער.

אים לויפע דעם פערגאנגענען זאָממערס איזט בעקאנטליך אין דעם נאהגעלעגענען ענטראדאם איינע שידערהאפטע מאָרדטהאט פעראיבט וואָרדען, דיא זיינערצייט אומזאָגראָססערעס אויפזעהען מאכטע, דא דער ערמאָרדעטע, דער גראָסגרונדבעזיטצער יאנטעל קאהאן ניכט נור איינע בדער אנגעזעהענסטען אונד איינפלוססרייכסטען פערזאָנליכקייטען דעם קאָמיטאטעס, זאָנדערן זיינער וואָהלטהאטיגקייט אונד זיינעס מילדען זיננעס וועגען אויך אללגעמיין בעליעבט וואר. קאהאן וואורדע פערמוטליך צערהאקט אונד אויס זיינער קאססא געגען 12000 גולדען געראובט. דיא אונטערזוכונג איזט גלייך דער מאָרדטהאט מיט פיעלער ענערגיע איינגעלייטעט וואָרדען, צו איינעם רעזולטאטע אבער האט זיא ניכט געפיהרט. נון דיען דיא אונטערזוכונג בעפאנד זיך אויף פאלשער פאהרטע. דיא שרעקליכע טהאט איזט נאמליך אלס געמיינער רויבמאָרד בעהאנדעלט וואָרדען, אונד דיא אונטערזוכונג וואורדע אויך אין דיעזער ריכטונג געלייטעט. **יאנטעל קאהאן איזט אבער ניכט דאס אָפּפער איינעס געמיינען, זאָנדערן איינעס פאָליטישען מאָרדעס געוואָרדען.**

יאנטעל קאהאן וואר נאמליך אין דיעזעם פאָן איננאַרנהאסס ערפיללטעם קאָמיטאטע מיט ליעב אונד זעעלע דער זאכע דעם מאגיארענטהומס ערגעבען. עס וויס דאס ניכט נור דער אָבערגעשפאן דעם בעסטערצע-נאסאדער קאָמיטאטעס, בארון באנפפי, זאָנדערן מאן וויס דאס אויך אים מיניסטעריום דעם איננערן, דענן יאנטעל קאהאן איזט אין דיעזען קרייזען אלס איינע שטיטצע דעס מאגיארענטהומס געגען דיא וואלאכישען אגיטאטארען, פאָן דענען דיעזעס קאָמיטאט ווימעלט, בעטראכטעט וואָרדען. אונד ער האט דענן אויך דער זאכע דעם פאטערלאנדעס ניכט נור איינמאל וויכטיגע דיענסטע געלייסטעט, דא ער ניכט נור איינער דער רייכסטען מאגיארען וואר, זאָנדערן ער וואר אויך טראָטץ זיינער שטרענגגלויביגקייט אין איבעראויס קלוגער אונד אינטעלליגענטער מענש וואר אונד מיט אלל דיעזען איינענשאפטען האט ער דען אינטערעססען דעם מאגיאריסמוס מיט דער גראָססטען היננעבונג געדיענט.

דיא וואלאכישען וויהלער האבען עס יאנטעל קאהאן צוגעשפראָכען, דאס דיא אונגארישע רעגיערונג איהרע האנד אויף דיא רומאנישען פונדאציאָנען געלעגט האט, דא דיעזע צום אויפרייצען דעם פאָלקעס געגען דיא אונגארן פערווענדעט וואָרדען וואָרען. יאנטעל קאהאן וואורדע עס צוגעשריעבען, דאס דיא רעגיערונג דאגן דיעזען פונדאציאָנען דאס רעכט ענטצאָג, דעם פאָלקע האלין פאָן דען וואלדערן צו פערטהיילען, דא אויך דיעס אלס איין מיטטעל צור אויפרייצונג געגען דיא אונגארן פערווענדעט וואורדע. דיא רומאנישען אגיטאטאָרען בעטראכטעטען יאנטעל קאהאן מיט איינעם וואָרטע אלס שטיין דעס אנשטאָססעס, **אונד יאנטעל קאהאן וואורדע ביי זייטע געשאפפט.**

דיא פערברעכערישען אונד שטאאטספערראטהערישען פראָקלאמאציאָנען דיא געגען דאס אונגארטהום, געגען דען זיעבענבירגער קולטורפעראיין איינגעשמוגעלט וואורדען, זינד פאָן דעם ביי יאנטעל קאהאן געראויבטען געלדע פערפערטיגט וואָרדען. נאסאָד אונד אומגעבונג איזט דענן אויך זייטדעם דאס איינענטליכע נעסט דער אגיטאציאָן געוואָרדען, דער קלוגע, אומזיכטיגע אונד אָפּפערפרייגע מאגיארענפריינד שטעהט איהנען ניכט מעהר אים וועגע.

דיא אונטערזוכונג האטטע אין דיעזער ריכטונג געלייטעט ווערדען מיססען, פיעללייכט איזט עס יעדאָך אויך היינטע נאָך ניכט צו שפאט, **איין דעלעגירטער בודאפעסטער געריכטסהאָף מוס דיא זאכע אין האנדען נעהמען,** וועננ דיא אונטערזוכונג צו איינעם רעזולטאט פיהרען זאָלל.

פיעללייכט ווירד דיעס דורך דיעזע צייליען ערריכט.

פאָן צוויי זייטען אנגעגריפען.

דאס איין אנטיסעמיטישעס שאנדבלאטט זיינען גייפער אויף דיא „יודישע פעסטער ציטונג" אויסשיטטעט, דאס פינדען וויר ניכט נור בעגרייפליך, זאָנדערן אויך נאטירליך, האבען דאָך אים לויפע דער לעטצטען טאגע דיא הויפטשטאדטישען בלאטטער פאָן אונזערעם בלאטטע בעריכטע איבערנאָממען, דיא דעם יודענטהומע אללע עהרע מאכען. דאס וויר אבער אים דעמזעלבען גרונדע פאָן איינעם מיט העבראישען לעטטערן געדרוקטען בלאטטע בעשימפפט ווערדען, האט אונז אין ווענינ איבעראשט. דער אונגליקליכע רעדאקטעאור יענעם בלאטטעס מוס ריין דען פערשטאנד פערלאָרען האבען, אלס ער זיינען לעזערן ערצאהלטע: נור ווינקעלבלאטטער נעהמען פאָן זאָלכען בעריכטען נאטיץ, ניע אבער איין ערנסטעס בלאטט. אויפריכטיג געשטאנדען וויר בעדויערן דען מאנן. וויא? „נייעס פעסטער זשורנאל", „פעשטי נאפלא", „הירלאפ", „געמועט", „פאָלקסבלאטט" אונד „טאגעבלאטט" זינד ווינקעלבלאטטער אונד נור זיינע „נייע יודישע פעסטער ציטונג" איזט איין ערנסטעס בלאטט?! מיין ליעבער עהרענטהייל, זיא זינד רייף פירס נאררענהויז!

דיא זינדען אונזערער צייט.

(נאָוועללע.)

(23טע פארטזעטצונג.)

אלס ער מיך שפּאטער אלס קראנקע אנשטעללטע, אבער אין זיינעם הויזע בעהיעלט; אלס וויר זאָ אכט יאהרע נעבענאיינאנדער אויפוואוכסען, אונד אונזערע יוגענד זיך ענטפאלטעטע — וואס וואונדער, דאס דאראויס איינע ליעבע ערוואוכס, וועלכע אונזער גאנצעס וועזען דורכדראנג אונד צו אונזערעם וועזען זעלבסט וואורדע... דוא וויסט עס זאָפיע, איך האבע דיר ניע פאָן מיינען געפיהלען געשפּראָכען, דיר ניע פאָן דעם פעראטהען, וואס אין מיינעם איננערן לעבטע, וויר וואנדעלטען נאָך וויא קינדער נעבען איינאנדער, אלס דיא ליעבע שאָן ריעזענגראָס אין אונז געוואָרדען וואר, — אבער אלס דער ערסטע פרייער פאָר איינעם האלבען יאהרע אין איירעם הויזע ערשיען, אום דיינע האנד צו ווערבען, אלס וויר דא געוואהר וואורדען, דאס וויר ניע אונז פאָן איינאנדער טרעננען קאָננטען; אלס דוא אין דיינער איינפאלט דיינעם פאטער אונפערהאָלען ערקלארטעסט, דוא ווירדעסט נור מיר דיינע האנד רייכען, אלס ער דאריבער ערשטוינטע, ערצירנטע, מיך בעשטירמטע דיר אבצוזאגען, אונד אלס איך מיך וויינערטע, מיך אויס דעם הויזע יאגטע, דאסס מיר צור צווייטען היימאט געוואָרדען וואר, אונד מיך אלס דען אונדאנקבארסטען מענשען בראנדמארקטע — — דא ערסט וואורדען וויר אונז דער גאנצען העפטיגקייט אונזערער עמפפינדונגען בעוואוסט!... זאָפיע, וואס איך דיר נון ראטהען זאָלל?! ניכטס, אלס דיין איינענעס הערץ צו בעפראגען... זאָפיע איך בעשוואָרע דיך, אכטע ניכט אויף מיך, וועגן דוא עס ערטראָגען קאָננסט, וועגן עס דיר אירגענד מאָגליך שיינט, זאָ טהוע דען ווילען דעם פאטערס, אונד רייכע דעם בעווערבער דיא האנד. גלויבע ניכט, דאס איך דיר צירנען ווערדע. איך ווערדע מיר זאגען: וויא נאָהט דיא ליעבע אין אונזערעם הערצען ענטצינדעט האטטע, אָהנע אונזער צוטהון, זאָ האט ער זיא שווינדען לאססען אין דיינעם הערצען אָהנע דיין פערשולדען, — אונד איך? וואס ליעגט אן מיר, וואָ עס דיין געשיקק גילט, טהייערע זאָפיע? — — איזט דיעס אבער ניכט, איזט עס דיר נאָך היישע אונמאָגליך, איינעם אנדערען צו ווערדען, וויא דאמאלס: נון זאָ טריטט הין פאָר דיינען פאטער רוהיג אונד געפאסט, אונד ביטטע איהן, נאָך אום איין האלבעס יאהר געדולד, דאנן, יא דאנן ווערדעסט דוא איינען פעסטען ענטשלוסס געפאססט האבען..."

„יא, איך וויל דאס טהון, קארל. עס לעבט איין זיכערער גאָטט, דעם וויל איך פערטרויען. וואס פערמאָכטע איך אויך אנדערעס צו טהון. אָ, מיין פאטער ווירד צירנען אונד זיך בעטריבען, אבער איך ליידע יא נאָך מעהר. דאָך זאגע קארל, וועגן ער פראגט, אונד ער ווירד זאָ פראגען: וואָראויף בויסט דוא, טהייערעס קינד, דיעזע האָפפנונג? ווארום פאָרדערסט דוא צום לעטצטען מאלע נאָך איין האלבעס יאהר? וואס זאָלל איך איהם אנטוואָרטען?"

קארל צאָגערטע אנטוואָרט צו געבען, ער שטאנד זיננענד, דען בליקק נאך אונטען געוועגדעט. „זאָפיע", האָב ער נאָך איינער פויזע אן, „וועגן דיין פאטער דיך פראגט, זאָ לאסס אונז זאָ פאָרגעהען וויא וויר ביז יעטצט פאָרגעגאנגען זינד. בעקלאגט ער זיך איבער אונזערע ליעבע, זאָ זאג איהם, דאסס עס איינע נאטירליכע פיגונג איזט, וויר קאָננען ניכטס דאפיר. וויר האבען איהם ניכטס פערבאָרגען — ער זאָלל זיך אויך פערנער ניכט איבער לוג אונד טרוג פאָן אונזערער זייטע צו בעקלאגען האבען. יא זאג איהם, דאס דוא מיך געשפּראָכען, דאסס דוא מיך שפּרעכען מוססטעסט, בעפאָר דוא איינען ענטשלוסס פאססען דורפטעסט, אונד דאס איך דיך בעשטימט האבע, נאָך אום איין האלבעס יאהר אויפשוב צו ביטטען. זאג איהם, דאס איך פריינדע געפונדען, דיא מיר אויפהעלפען וואָללען אונד אויך קאָננען, אונד דאסס איך, וועגן איך מיינע ערוואַרטונג ערפיללט זעהען ווערדע, פאָר איהן היננטרעטען וויל, — טייששען מיך יעדאָך מיינע האָפפנונגען בינגען דעם נאכסטען האלבען יאהרעס, זאָ ענטזאגע איך אללער מיינער ליעבעסהאָפפנונג אונד ווערדע אין איינעם פערנען וועלטטהייל מיך צו פערליערען געהען..."

„אָך, קארל, שפריך ניכט זאָ... איך ליידע צו פיעל דאבייא..."

„אונד וויא קאנן איך אנדערס שפּרעכען? יא זאָפיע," פוהר דער יינגלינג פייריג פאָרט, „איך שפּיעלע איין האָהעס שפּיעל, איך געשטעהע עס דיר, דענן איך וויל ניכט, דאס דוא איינסט זאגעסט, איך האבע דיך געטייששט, — איך האבע מיך מיט איינעם פריינדע אויף איין געוואגטעס אונטערנעהמען, אויף שפּעקולאציאָנען פערבונדען; געלינגט זיא, זאָ בעזיטצע איך אין קורצעם איינע בעדייטענדע סוממע, מיט דער איך דאנן, איך גלאָבע עס דיר פייערליך, איין סאָלידעס געשאפט בעגרינדע, אום זאָ דיינעם פאטער פאָר דיא אויגען טרעטען צו קאָננען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

* (שטראם מאנגעשטאָרבען.) איינער דער וואָמערסטען קאָמפּאָזיטאָרען פון דייטשען אנטיסעמיטיזם, דער אימער וועדער געוואָרטשעט פאַרשטאָרבען דער שטאָרטפאַרלאָרענער (צווייטער בירגערמייסטער) דער דייסדעפּשטאָרט בערלין איז דיזער וואָכע מיט דעם טאָדע אבגעגאנגען. טראָטץ דער געגנערשאַפט דער אנטיסעמיטן, יא זעלבסט דעם פּרעסען ביסמארק, איז דער ווערד שטראָמאַן אין דער שפּיטצע דער פּרייזענגען בירגערשאַפט בערלינס געשטאנדען, דעסהאלב וואָלטע דיזער איהרען געפּיהלען ביי דיזער בעשטאטיגונג איהרטיקן געבען אונד איהן מיט זאנג אונד קלאנג צור רעטצאטע צו געלייטען. אבער דיא זאנגער וואָרען דורך איינען גייסטליכען, דיא מיזיק פון דעם מיל מאר־קאָמ־מאנדאָ פערוויינערט. הינגעגען שקיקטע דער דייטשע קאָיזער איינען קראנץ פון ווינען זאָן, אונד דער קראנצרינץ פון דייטשלאנד ליעס זיך ביים בעגראבנישס דורך דיזען אדיטאנטען גראָפ שליעפען פערטרעטען. ווי ווערדען איך דען פאלל נאך צוריקקאמען.

* (וואנדערבוך.) האט דער מאנגעהיסען, דעסען טאָד דיא אמעריקאנישען באַרזען פאַרטלך אינס וואנקען בראכטע אונד איך דיא געשאפפענעלט דער גראסען רעפּובליק איינען פעל גראָסערען אינפלוס אבטע, אלס דעם דער טאָד דעם פּראָזידענטען דער רעפּובליק פערמאכט האטטע. אינד דאך וואָר וואנדערבוך איינשפּיינלרך נור דער זאך איינעם אמען האלאנדישען קוּפּמאנעס, דער דען באָדען אמעריקאס אלס שפּאנגע בעטראט. קאָרנעליוס וואנדערבוך וואָר דאמאלס 16 יאָהר אלט אונד בעגאנג אין נעוויאָרק אייגען הייגען אבסטאנדעל. באלד בראכטע ער עס זא וויט, דאס ער אים 500 פּראנקס אין אלטעס שיף קויפען קאנגטע. מיט וועלכעס ער דאס אבסט פאס לאנדע נאך נעוויאָרק בעפאָרדערטע אונד דיזעס געשאפ וואר זא איינגאנגליך, דאס ער 20 יאָהרע שפּאטער בעריישס 38 שיפּע בעזאס. אלס ער אים יאָהרע 1860 דען אבסטאנדעל אויפגאב, פערפּאנגע ער איבער אין פערמאָגען פון 200 מיללאָנען דאָללאָרס. גין פערזוכטע ער זיך אין איינבאהן שפּעקולאציאָנען אונד פּרוּבירטע אפ 75—70 מיללאָנען אין איינעס טאגע אין דער באָרזע. דא איהן דאס גלוק נור זעלטען פערלייהט, וואָר ער באלד אים בעזיטצע איינעס פערמאָגען פון 600 מיללאָנען דאָללאָרס. אלס דער קריעג מיט דען זיידשאפטען אויסבראָך שענטע וואנדערבוך אין שיף, וועלכעס מעהר אלס 800.000 דאָללאָרס געקאָסטעט האטטע, אונד עמפּפינג דאפיר דיא זעלטענע איינסיכטנג, דאס דער

פאָליעטאָן.

דיא אויפגעקלאָרטען.

(33-פאָרזעטצונג.)

ווייר בעפאנדען אונס אין איינעם ציעמליך ווייטען זאאל פון זונדליכער נעשפּאנאנט אונד אנזעהנליכער האהע, פּינט נאנגע מינדעסטען אין איהם. נעבען דעם הויסקראָבענען נינדערען נאנג אונד דעם נאָכסטען לינקס האטטען דיא אלטען שטיינאַרבייטער איינע באנק נעמייסעלט. איך צייכנעטע איינען אונגעזאָהרען נינדרייס דעם זאאלעס אין מיינע בריעפטאטע, נאָטירט איך דיא אנזאָהל דער שרייבען, אין דעם לעטצטען נאנג, וויא איך עס בעריישס פאָרהער נעטראָפען האטטע. דאנן זעטצטע איך מיך אויף דיא באנק, נאהם פליינ אונד בראָך אויס דיינער פאפּיראָמוויקקלונג אונד מיין פלאשכען מיט אינהאלט אונד פּיר־ס שמעקקען, דאָ־ביא ערצאלטע מיך מעהמער, דאס דער זאאל דיינען אינדיווידוען נאמען פון איינעם דעוויוש (מאָהאמעדאנישער נייסטליכער) בעקאָממען, דער אין דען 40־אָהרען אָהנע פיהרער דיא קאָ־מאָקאָמבען בעווינטע, זיך פעראירטע, אונד פון דעם פיהרער שאפטער אויף דיעזער באנק זיטצענד פערהונגערט גע־פונדען וואָרדען.

ווייר זעטצטען אינזערען ווענ לינקס איינבינענד פאָרט. פלאָטצליך שריע מעהמער: איין דרשן אומשווענבם אונס, ווענן ער אונס נור נוכסס צו ליידע שהיט! עס וואר אבער קיין באָיעס. זאָנדערן איינע פלעדערמויז נעוויזען, דערען עס אין דען קאָמאָקאָמבען פוזונדע נוכס. אונד דיא

מאָנגרעסס דער פּעראיינען שטאאטען איהם איינע דאנקאָרעסס „פּר ווינע איינע אין אהרער ארט דאשטהענדע בעצייגונג וואָרטע אונד גראָס־ערצייגר פאטעראלאנדסלעבע“ ווידמעטע. ער שטאָרב אים יאָהרע 1476 אונד הינטערלייס זיינען עזהן קינדערן אין גראָרעצ פאָבעלהאפטע פערמאָגען. דער אדעסטע זאהן וועטצט דיא אינענאהל שפּעקולאציאָנען ווינעס פאָטעס אונד מיט אינעס אלבען וואָרגרבאָרען גלוקקע, דאס ער אין אמעריקא נוכס אנדערס אלס דער אויזענבאהנבאָרען געגאנגען ווידדע, אונד דיעזע איינגאָטמאָעטטאָ אויס פאָר 3 טאגען געשטאָרבען.

* (איין ריעזינגעס פאָלומענט.) אין וואָכען אנגעלאנגטעס מאָסקיער טעלעגראַמס מעלדעט: דיא פאָבסשפּיגנעריא אמ. ווי אל־מאוו אונד זאהנע שפּעלטע אידע פאָהלונגען. דיא פאָבסשפּיגען ווערדען אויף 1,300,000 רי־בעל אויסגעגעבען.

* (דער גראָסע ווינטער לענדער־שטאָהל.) אין נאָך אומער נוכס עזטרעקקע, טראָטצדעם דיא ווייגער אונד דיא בדאָפּפּעלטע פאָליציא אלעס אין בעוויגונג זעטצען, אויף דיא שפּיר צו קאָמען. דאס פּובליקום ניממט גראָסעס אינטערעסס אין דער אנגעלעגענהייט, אונד גערעכן דער זכערהייטסבעהערדע מינדעסטענס אונד שרייבליכע נאכריכטען מיט. אין וועלכען דיא אויף דיעזע אדע ווענ פּערזאָנען שיינענדע פער אין אָפּפּערק זאָס מאכען. פּעלע ערזאָלטען. דאס דיא אויף דיא אויס עזעטצען בעלאָהנונג פּערזוכטען. אינטערעס־סירטער אויס אבער דערענגע, דער אין דיא הייזונג שטאדטהייפּמאנשאַפט אין שייבען אהנע נאמענס אינטערעסיפּ ווכטטע, אין וועלכעס ער זיך בעזיגטע, דאס נאטהנע צור גנטדעקקונג דעס דעבעשאלס אונד דען נאנגען פאָלן דעסזעלבען מיט־ציטהיליען. ווענן אויס אינע בעלאָהנונג פון 5000 גולדען אינזעריבעט ווירד. דיא דיעזיגע פאָליציא, מעלדעטע דעם מערגענבלאט דער ווייגער פאָליציא, וועלכע דיא גאָפּדערטע בעלאָהנונג בעזיהל־ליגטע, דער בעטרעפּפּענדע ווירד נון דורך דיא צייטונגען הייפען פּערשטאנדיגט.

* (דיא אנגעלעגענהייט דר. גנלאָבדער.) מאָס אייר אים קלוב דער אדיוואָקאטען צור שפּאָרבע: דר. ווייגאָ־ איסאָרטע זיך ווהר אייפגעבאָבען איכער דאס פאָרגעהען דער הייפּשטאָדטשען פאָליציא אונד דעם טוראָ־סטיגענגעריכט אימער שטאָרקער, עזרליך אנטע מע־העטער: הייר אַ הערר, אייזן. וואס דיא זוכסס!

ווייר וואָרען אם איינגאנגע איינעס נאָכען זאאלעס, איהן צו דורכמעסען עזרלוכם מעהמעד נוכס. דא לאנגען זייזונדע אונד אבערזייזונדע פון קראָקאָדילטיטען אין אללען נאָכען פון 1 פיס בייז 15 פיס לאנגע, אימער נייע אונד נייע מאָסען, דאצווישען אויך מענשענטיטען. יא, ווענן פון דאָפען פאָרשטאָסען פאנגען! איין קלייינעס קראָקאָדיל פון 2 פיס לאנגע, זעהר וואָהל ערהאלטען, נאהם איך מיט אונד נעדאכטע איין אנדערעס מאל, מיט מעהר לייטען ווידער צו קאָמען. ווייר מאכטען אונס דאס שיי־מענד אויף דען הייטוועג. דא זאגטע מעהמעד, דיא האנד נאך הינטען שטעקענד: דיא פאָקעד! יא מיין קראָקאָדילען האטטע איך, אבער דיא פאָקעד האטטע איך אים קראָקאָדילואאלע לייגען לאָסען.

מאָן בייא דער טרייבען בעלייכטונג נוכס זאה. דאבייא וואר איך אין דער צאָהלונג דער שרייטטע אירע נעוויאָרדען. איך וואָללטע צו דעם מאָרגען מאנן צוריקקעהרען: אללען דער פיהרער דראָגנטע אונד עיקלאָרטע מיינע נאָטיצען פיר נאנזע נוטצאלאָ, ער וויא דער איינציגע, דער דען וויגע צום קראָ־קאָדילגוואאלע קענגע, ווייל ער איהן אלס יונגער בורטע מיט איינעם אלטען פיהרער נעמאכטע.

ווייר שרייטען אלזא ווייטער, באלד דעכטס, באלד לינקס. פלאָטצליך רייף מעהמעטע: דער ערסטע בייגנען (שאכט)! נאהם אויס איינער עקקע איין אלטעס בייטטע, לענגע עס איבער דען שאכט אונד עגליטטעטע מיך הינאָ־בער. ווייר קאָמען אין איינען צווייטען; דאנן וואָרדע דער שאָפּ מיטענגעריך אימער שטאָרקער, עזרליך אנטע מע־העטער: הייר אַ הערר, אייזן. וואס דיא וונכסס!

ווייר וואָרען אם איינגאנגע איינעס נאָכען זאאלעס, איהן צו דורכמעסען עזרלוכם מעהמעד נוכס. דא לאנגען זייזונדע אונד אבערזייזונדע פון קראָקאָדילטיטען אין אללען נאָכען פון 1 פיס בייז 15 פיס לאנגע, אימער נייע אונד נייע מאָסען, דאצווישען אויך מענשענטיטען. יא, ווענן פון דאָפען פאָרשטאָסען פאנגען! איין קלייינעס קראָקאָדיל פון 2 פיס לאנגע, זעהר וואָהל ערהאלטען, נאהם איך מיט אונד נעדאכטע איין אנדערעס מאל, מיט מעהר לייטען ווידער צו קאָמען. ווייר מאכטען אונס דאס שיי־מענד אויף דען הייטוועג. דא זאגטע מעהמעד, דיא האנד נאך הינטען שטעקענד: דיא פאָקעד; אונד דאנן דרייגנע־דער: דיא אנדערע פאָקעד! יא מיין קראָקאָדילען האטטע איך, אבער דיא פאָקעד האטטע איך אים קראָקאָדילואאלע לייגען לאָסען.

א נאָטע, א נייגער, שטאָרגנטע מעהמעד, א לאָס אונס איילען! שנעלל אונד אימער שנעלער וואָרדע אונז זעהר לייט. דיא פאָקעד וואָר ביי איהר איין שטיקקען אבגעגאנגען; דער פיהרער נאהם דאס דעסטען באלד אין דיא איינע, באלד אין דיא אנדערע האנד, דאס שטעלצענדע עזר פער פלאָס איבער וויינע פינגער, שנעללער אונד שנעל־לער אין דאזענדער אייל שווערצען ווייר דאהין, אונד אימער קלייגער וואָרדע דאס פלאָסמען — איינען אייגען בליקק נאך שפּרוטען דיא פינגען — שוואַרצע פינסטערנים. ווייר בליעבען שטעהען.

אין דער דונקעלהייט קאָנגטען ווייר דען אויסווענ־נוכס פינדען, דער פיהרער וועלבסס האטטע קיינע פאָר־שטעללונג פון דעם פלאָן דער נאנגע — איינע פאלשע ביעגונג, אונד ווייר שטיוצען צערשטעטטערס אין איינען שאכט אָדער קאָמען אימער טיעפער אינס אינגערע. איינע אנדערע נעזעללשאפט קאָנגטע נוכס קאָמען, דענן דער איינציגע פיהרער וואר ביא מיר.

איך האָרטע וויא זיך מעהמעד זעטצטע; וואָרום זעטצטעס דוא דיך? פאָגטע איך. וואָרום זאָלל איך שטע־הען? זטעגען אין בעסטער. אונד בעגייגסס דוא נוכס, דאס ווייר הייער עדענד פערהונגערן מיססען? — „ווייר קאָנגען אייך ווידער נעדעטטעט ווערדען. זא נאָטע ווייל.“ — וויא זאָללען ווייר ערעטטעט ווערדען, עס קאָגען יא נייטאנד צו אונס? — „נאָטע אונס נאָטע! אונד דאס מיינע זאָגע וויא ווייר ערעטטעט ווערדען? דאס ווייר אללאָס ווייסען. ווייר מיסען דאס אונזערינע טהון, דאס־ס נאָטע אונס העלפען.“

(פאָרזעטצונג פאָלגט.)

דיא יודען גריעבעגלאנדס.

אנגעזעסן דער פאליטישען ווירען, וועלכע דיא אללגעמיינע איפערזאמקייט איף דיא באל-קאנהאלבאינזעל רעגקען, דיספטען פאללענדע מיט-טהיילונגען דער „יידישען פרעססע" איבער אינזערע גלויבענסגענאססען אין גריעבעגלאנד, דיא דעם גע-נאנטען בלאטטע פאן איינער קריסטליכען דאמע אין אטהען צוגעגאנגען זינד, דאפפעלט פאן אינטע-רעססע זיין:

בעקאנגלד ערפריישען זיך נאך דער גריע-כישען קאנסטיטו נאן אללע בירגער דעם לאנדעס גלייכער רעכטע. נור עקסטרעם בלאם איף דעם פאפעד זאנדערן איך אין ווייטעסטעם זינגע פראקטיש דורכגעפיהרט. איבעראלל ערווייזען זיך דיא יודען בייא אינז אלס טהאטיגע טהיילנעהמער אן דעם אפפענטליכען לעבען. בייא דען פארלאמענטס-, אינד מיניציפאליטאטסוואהלען שפיעלען זיא איינע ווערד בעדייטענדע ראללע, אין קאפפי וואר אין דער לעטצטען וואהלפאבע איין יודע בירגערמייסטער, אינד גענעגנווארטיג אינז אין פאללע דער וואקאנזין דעם פאסטענס אין דערזעלבען שטאדט דיא פערפרעטונג דעסזעלבען איינעם יודען איבערטראגען ווארדען. אינזער פאלק פערהאלט זיך איבערהייפט זעהר פריינדלך צו דען יודען אינד ווייזט נעמאלס איף איהרע נאצאנאלען אדער קאנפעסיאנעללען איינגענטהملכקייטען הין. דאס פאלק אין דיא רעגי-רונג זיעהט אין דעם גריעכישען יודען נור דען נוטעכישען בירגער, פאן געהיימען אדער פפענטלי-כען אנטיסעמיטען אינז בייא אינז קיינע שפיר. איינער אינזערער שטאאטסמאנגער, דער פרידערעק מינסטער-פראזידענט טרי קופיס, צייכנעט זיך זאנאר דורך ענטשיעדענע סימפאטהיען פיר יודען איס, צום טהייל פיעללייכט ווייל ער זיינע דיפלא-מאטישע שלעף בייא יידישען לעדערן דורכגעמאכט, אינד דיעזען פארצייהל זיינע גלאנזענדע לייפבאהן פערדאנקט. בעקאנגלך אינז עס טרייפיס, אלס ער אין פארז אין פאן געמאנדען געקאנגטער זיי, נעגר מאנן יאר, געגלייכט, דיא איפפערקואמפיש א. מ ר ע מ אים איף זיך צו לעגען. דיעזער גראפע שטאאטסמאנן, וועלכער עס איינגעזיכנעט פערשטאנד, מעגשען צו ערקענען, יאר דער ערס-טען, וועלכער דען אינבעראנגען גריעכישען יינגלינג צו יידענען געזאיאסט: ער נאב איהם איינע שטעל-לע אין זיינעם בוראו אינד זיכטע איהן אללמאה-לין פארדיקען אינד אם פאליטישען לעבען אינד שטרעבען אינזער זיינער לייטונג אנטהיל נעהמען צו לאססען.

אבער מאן מוס איך אינזערען יודען נערעב-טיגען ווערפאהרען לאססען, דיא פערדיענען דאס דיאמאנט אינד פיינדליכע פערלאלטען, וועל-בעס דאס פאלק אינד דיא רעגערונג נעגען דיא איבע, אללד אינד גאנץ. פאן אירגענד וועלכער בע-שולדיגונג נעגען יודען איזט בייא אינס ניכטס צו הערען, טהאטסאכען דעס איינפלייסס זינד פאן נעמאנדעס בע-נעמיגען ווערפפפליכט זינד פאן נעמאנדעס בע-מערקט ווארדען, איבערהייפט וואגט עס נעראדע צו „נרהאפפ, יודען דעס מאנגעלס אן פאטריאטיס-מוס צו פערדאכטיגען, ווארדענד דיא אינס זא פיעלע בישפפיעלע דעס עגטשיעדענסטען נעגענטהיילס גע-ציגט האבען, אים יאהרע 1863 נאך דער פערפאיינ-גונג דער יאגישען אינזולן מיט דעם גריעכישען קא-נינרייך, האבען דיא איף דיעזען אינזעלן אינד אין דער טירקייא לעבענדען יודען אייגע זא גראסאר-טיגע גריעבענפיינדליכע דעס אנשטראנגען פערגאנ-שטאלטעט. דאס זיא אין דיא אנגאלען אינזערער געשיכטע איינגעטראגען איזט אינד לאנגע אין דער ערינערונג דער נאכוועלט בלייבען ווירד. וויע יענער צייט געלטען דיא יודען אלס טייל אינד העל-דענטהיגע בירגער, איף וועלכע דאס פאטער-לאנד אין קריטישען מאמענטען וכבר רעכנען קאנן, זיא האבען מעהרערע מאל דיעזעס גראפע פער-טייען אים פאללען אינפאנגע גערעכטפערטיגט. אים נכט אין דיא פערגע צו שווייגען, ווערדע איך מיך איף דיא איבערגאבע אינפלייסיכע אטהעניש-צייטונג „עפמערים" פאם 19-טען אקטאבער בערי-הען, וזא זיא איינען אקט דעס פאטריאטישען פער-האלטענס דער יודען בייא דער דעבראטטען בע-וועגונג שלדערט, וועלכע יעטצט אין גאנץ גריע-כענלאנד אין אללע דער ערזיינססע איף דעם באלקאן פאר זיך נעהט. אין דיעזער נוממער דעס „עפמערים" פינדעט זיך אין איינעם ארטיקעל דער רעדאקציאן אללגעמדער אפפפוס:

בעזונדערעס לאב פערדיענען דיא איזראעלי-טען דער שטאדט לאריססא. פיר דיא פאן איהנען ערקלארטע בערייטווילליגקייט, אין דיא רייהען דער ארמעע איינטרעטען. (גריעכענלאנד ארבייטעט בעקאנגטלך שאן מעהרערע וואכען אין דער פאללי-ششאדטען מאבילזיר נג דער ארמעע). בייס ערס-טען אייפרפיג האבען אללע יודען דעס ארטעס דיא נור פאהיג זינד וואפפען צו טראגען, זיך בע-אילט, אין דעם ראטההיזע דער ششאדט צו ערשיי-נען אינד זיך אלס פרייווילליגע איינטראגען צו לאססען. דאס זינד לייטע, וועלכע דיא געפאהר, דיא דעם פאטערלאנדע דרוהט, גאנץ ערקענגען, אינד דערען פאטריאטיסמוס אינד זעלבסטאויפאפפערונג ווייר אינז צו איינעם דער גאבאהמונג ווירדיגען מוסטער געהמען מאנגען.

זא ווייט דיא „עפמערים". וועגן ווייר מיט אינז זעגען יודען אבגעדען וואללטען, ווא דעם אין אנ-דערען לאנדערן געשעהען, זא קאנגען ווייר איהנען נור איינע אהרער טהאטסאכלך לאבענבוערטהען בעششרעבונגען צום פאריאיף מאכען, זא צום בייششפיעל אהר עגעריششעס שטרעבען נאך בילדונג. אינזערע עלטעגטאריششלען אינד גימנאזיען, אינזערע אינזטרזششאט זינד פאללגעפיללט מיט יודען, יא נאך מעהר. יערע נור איינגעראמאסען וואללאבענדע יידישע נעמיינדע בעטראבטעט עס אלס אהרע פפליכט, אהרע בעזונדערע שולע צו האבען. אינסערדעס זינד אין אללען גימנאזיען לעהررער דער העבראאישען שפראכע, וועלכע איף אנגעגעבען אינד אנגעגעבען אין זאלעס פערלאנגען נכט אנגעششפללט ווערדען. מיט אינעם ווארטע: דאס הייסט פערלאנ-גען נאך בילדונג אינד בייא דען גריעכישען יודען אין אינטעראדענטלך ششאפקעס. נור ווירד אין גריעכענלאנד אין זאלעס פערלאנגען נכט גע-טאדעלט.

דאס נייע געזעטز בעגעזעטען.

(פאר־שטעטונג.)

c) וועגן עד טראגען פרהאלטענער ערמאה-נונגען דורך אינפאהרבטיגקייט דיא ובערהייט דעס הייזעס אדער דעס געשאפטעס געפאהרדעט:

d) וועגן עד אין אינע אינדער דייא טאגע וואהרענדע פייה ششششאפט פערפאללט:

e) וועגן עד צור אינפפהרונג דער פערדאנס, מאסס אבגעראמאמענען ארבייט אינפאהרנ איזט:

f) וועגן עד אן אינער עקקלאהפטען אדער אנششטקקענדען קראנקהייט לוידעט:

g) וועגן עד דורך מיסבריוך דעס פערטרוענס דעס געזעטצבעטייבענדען דיא אינטערעססען דעס געשאפטעס געפאהרדט:

h) וועגן דער האנדלונגסגעהילפע אהנע אינ-וויללינונג זיינעם שעפס, דיא עס פיר אינענע, דיא עס פיר פיעמדע רעכנונג האנדעלסגעשאפטס בע-ششיבט.

שארענזאטע אנשפרוכע, וועלכע דער וויע-גען אינעם דער אין דען פינקטען e) אינד f) אנגע-פיהרטען גרינדע פאטשעלך עגטלאססענע געהיל-פע עטוא עהרבען, זינד אויף גרונדלאגע דעס פערטראגעס אינד דער בעششטעלונגען געוועטצע צו בעאוהטהיילען.

§ 95 דער גערילפע קאנן אהנע קינדיגונג אינ-גענבליקלך אינסטעטען:

a) וועגן דער געזעטצבעטייבענדע, דעסען פערטרעטער אדער דעסען אנגעהאריגע איהן אדער מיטגליעדער זיינער פאמיליע טהאטלך פער-לעטצען, איהן אדער דיעזע אן דער עהרע טראנקען:

b) וועגן דער געזעטצבעטייבענדע זיינע פער-טראגספפליכטען נכט ערפיללט:

c) וועגן עד אויף ششיקקליכען ארבייטע אינד דער געזעטצבעטייבענדע נכט אימششאנדע איזט, איהן אינאונטערבראכען מיט ארבייט צו פערזעהען.

d) וועגן בייא פאפטעטצונג דער ארבייט זיין לעבען אדער זיינע „עזונדהייט געפאהרדעט ווירד:

e) וועגן דער געזעטצבעטייבענדע, דעסען פערטרעטער אדער אנגעהאריגע איהן אדער זיינע פאמיליענגליעדער צו אינמאראלישען דינגען אדער געזעטצוידריגען האנדלונגען פערלייטען.

§ 96 וועגן אין ציטווילע בעאורלייב-טערסאלדאט. מאטריאע דער קריעגס-מאריגע אדער האנזוער, אלס געהילפע אינשטעהט, אונד פאן דער מיליטאר-בעהאדדע אינבערויפען ווירד, ערלישט דער ארבייטספערטראג: אהנע עדע עגטשאדיגונג.

דאסזעלבע גילט איך פיר דיעיענינען, דיא בייא אינער אפפענטרונג אינגעריכטט אונד צום אנטרייט אהרער מיליטאריזענסטעליכט אינבע-ריפען ווערדען.

ווירד הונגענען דער רעזערוויסט אדער האנ-ווער צו דער געזעטצמאסיגען יאהרעס-אבונג אינבערופען, זא ערלישט זיין דיענסט-פערטראג אין פאללע דעסען צוואר נכט, אבער עס געבירהט אהם פיר דיא דויער דער אבונגען קיין ארבייטסלאהן.

(פאר־טעטצונג פאלגט.)

ראטהזעל.

(רעבענגנסאוויפגנאבע.)

איין מארכען ווירד פאן אהרער מוטטער אויף דען מארקט געשיקקט, אים טויבען צו פערקויפען, וואפיר זיא דייא גולדען זעכציג קייצער נאך הויזע צו בייגנען האט. צום אונגלוק פלייגען אהר צוויי טויבען וועג. דא נכט אהר אינע פריינדין דען ראטה, בייא יעדער טויבע דען פריי אום צוויא אין האלב קייצער צו ערהאלטען. עס פאגט זיך גון, ווייא פיעל טויבען האט זיא מיטגענאממען; צו וועלכעם פרייזע? וויא פיעלע האט זיא פערקויפט? וויא טהייער?

הידה.

מאת החכם א. גשטעטנער מה.

אנכי המאושר בבני יושב אוהלים
ובני גילי ארבעה בשעטם נבדלים,
האחד נולד למזל טוב עמי
הנה כי כן אמרה לי אמי
וכן יודע כל שער עמי,
השני כמי זרעו באיין תלאובות
ארבעים שנה אכלו האבות,
לשלישי אם אראה שלחן ערוך
אמיתי השמר איזו ולא ברוך,
והרביעי הכי נכבד נביא מוכיח בשער
בתפלה ישמע על מי זקן ונער.

אייפלאוגנג דעס ראטהזעלס אין נו׳ 139:

מאקאבאער.

מאגד, אבענד, קאבד, אדלער, באיס, אהרע, ערדע. ראבע.

ריכטיג נעלאזט פאן דען הערען: יוסף נרינבערג — פרעסבורג, שולהאף ליפאם. בערגער מאר, יאקאב אונד שאנדאר — אמאראוויטצא, מ. פינק — אוישפיטין, מרדכי נימאנאק, א. פרידמאנן — פינגעהעלי-נאדאש.

אחד מן ענקן המליצים שלח הפתרון בזה:

לפתור חדות ידי צלחת
אך להרבות כסף לא צלחתי.
חצני נערתי ריקה הצלחת.
יען ממושב לצים נרחתי. — —
בשדה בני חת נקברה שרה.
וריש הענ׳ בחות שמות צרה. —
תנו שבר לאובד ויין בצלחת,
ישתה, ישכח רישו ויהוה נחת,
אם אין צל בצלחתו, ולא פרוטה אחת.

*) דיא נאמען דער איינזענדער ריכטיגער לאזונגען וועד-בע פאר שלוסס דער נאכסטען פרייטאגנוממער אונס צו-קאמען ווערדען ווער פערפפענטליכען.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

הערדן ד. פ. (?) ראבבינאטפערוועזער אין לאשאָנץ טונא. דאס באבינער אונד דערען שטעלפערטעער איך אהנע דיא פארגעשריבענע קוואליפיקאציאן דיא מאטריקעל ווייטער פיהרען קאָנען, בעשטעהט נור אין דעם אָרטע וואָ זיא שאָן פיהער ווירקטען, ווענן זיא אנדערסוואָ איפגענאמען ווערדען, מיסען זיא דיא קוואליפיקאציאָן נאכווייזען. נור ווענן דער בעטרעפענדע באבינער אדער ראבבינאטשטעללפערטרעטער מיט בעזאָנדערער איסצייכנונג דיא מאטריקעל ביז דאהין געפיהרט האט, קאָנן פאָן דער קוואליפיקאציאָן אבשטאנד גענאמען ווערדען. — איבריגענס האט דאס ענטשיידענדע וואָרט דערבער דער בעטרעפענדע קאָמ'טאטפערוואלטונגס איטשיסס צו שפרעכען.

ערהווירדען הערדן ל. א. ראבבינער אין באיא. דיא בעמיהונגען דער בעטרעפענדען הערדען זינד פערגעבליך, דיא מאטריקעלפיהרונג קאָנן איכט ענטצאָגען ווערדען.

D. L. urnak Nagy-Buttyin. A kérdezett hely igenis központ, még pedig szép központ, a buttyni anyakönyvi kerülethez tartoznak ugyanis: a borossebesi és a nagybányai járások területén fekvő községek, a ternovai járásból pedig Kujed és Hódos községek.

הערדן מ. מ. אין מעוא־בערעני. דא דער בעטרעפענדע הערר דיא פונקציאָנען איינעס ראבבינער פערזעהט, זא דארף ער, איך אהנע דיא אָאָרגעשריבענע קוואליפיקאציאָן צו בעזיטצען דיא מאטריקעל פיהרען, נאטריקעל נור דאנן, ווענן ער פאָן דעם בעצירקע צום מאטריקעלפיהרער נעוואהלט ווירד. דער אנדערע מאנן קיינעפאללס דיא מאטריקעל פיהרען. איבריגענס מיס דיא זאכע אין לעטצטער אינשטאנץ דעם קאָמ'טאטפערוואלטונגסאָרגעלעגט ווערדען.

הערדן ס. ז. אין מאָלנא. ווייר האבען דען דיין יידישען שטאנדפונקט פאָר אינען נעהאבט, אונד דיעער דעקטפרעטשונג נעווישס אינזערע אייפאסונג.

הערדן ל. מ. אין נאדי־איקלאד. ווייר וואָרטען ביז ווייטערע שטענדען איינלייפען.

הערדן י. מ. אין לאיש־קאָמאראָם. אונטער דען ווערדענוואהלען, דעשפקטיווע נייגנוואהלען הויפשטשטיען בעאמטען (4 בירגערמייסטער, 12 מאגיסטראטס־ראטהע, נאָטאָרע, פישקאלע אז. ז.) בעפינדעט זיך קיין איינציגער יוד. אונטער דען שטאדטפאָלגענאמען בעפינדען זיך יא צוואהלייסע יודען. איבריגענס בעאָבאכטען דיא יודען בייא דער הינזיכטען שטאדט דיא סאָלשיך דער צוריקהאלטונג. זא איז צ. ב. בייא דען זאָגענאנגעלייפענען וואהלען קיין יוד אלס קאנדידאט אייפנעטרעטען.

נעשעפטסבעריכט.

נעטרידע־נעשעפט. ווייצען וואר פאָרגעטפערן וועגינג צו מאָרפע נעבראכט. דיא קויפלוסט וואר גוט, 15000 מטרצ. וואורדען פערקויפט. —

ווייצען, טחיים, 260 מעטר', 80, קילאָגראם 8.25 נולד. — 200 מעטרצענט, 79, קילאָ 8.15 נולדען, 100 מעטר־צענטנער 79.5 קילאָ. 8.15 נולדען. — 100 מעטר־צענטנער 79.5 קילאָגראם 8.20 נולדען — פעסטער־באָרען 100 מעטרצ 79.7 קילאָ 8.15 נולדען.— 100 מטרצ' 79 קי. 8.05 נול. 1100 מטרצ 77,3 קילאָ 7.80 נול. באמשקער 2400 מעטרצענט 77.4 קילאָ —8. נולד. דאָנוויא 800 מעטרצ. 75,4 קילאָ 7.75 נולד.— — באנאטער 2900 מעטרצענטנער 76. קילאָ 7,90 נול. אללעס פער 3 מאָנאטן.)

מערטינג־נעשעפט. ווייצען פער פריה־יאהר 8.02— 8.07 נולד. האפער פער פריה־יאהר 6,72—6.74 נול. קוקרוץ פער מאי־יוני 1886, 5.52—5.56 נולד.

פעסטער שראנקפעיה־מארקט. בייא דעם אם 10־טען נ. מ. הייר אין פעסט אבגעהאלטענען וואכענמארקט וואורדען 2645 שטיק נאָס־ אונד קליין־פיה צו מארקט געבראכט. היראָאָן וואורדען פערקויפט: 34 שטיק שטייער, פער שטיק אָאָן 70 ביז 200 נולדען. —1337 אכסען דאס מאאר אָאָן 160—360 נול. 400 קיהע. דאס מאאר אָאָן 60—170 נול. 136 מעלפ־קיהע דאס שטיק אָאָן 90—170 נול. 51 קעלבער ביי פעל. דאס מאאר אָאָן 170—220 נול. 394 שטיק קעלבער דאס שטיק אָאָן 24—38 נול. 44 שטיק שאפע דאס מאאר אָאָן 8 —12. נול. פייטע פער 100 קילאָ: אכסען־פלייש 48—54 נולדען. קוה־פלייש —40. —45 נולד. קאלב־פלייש 70—80 נולד. אונד ביפפעל־פלייש 36,—42 נולד.

הערויסגעבער אונד פעראנטוואָרטלעכער רעדאקטאָר: מ. סאבאָלטשי.

כאָנכורז.

בייא דער אָרטשראָאָרסען נעמיינדע צו ווייטכא (סאטמאָרער קאָמ'טאט). איז דיא שעדלע אינעס שחט יבודק, דער צוליך אין נטער בעד תפילה זיין מיס. צו בעזעטצען. נעהאלט 6—5 נולדע) וויאבנטלך. דעפלעטרעדע מיסען מיט צייג ניסען פאָן אָרטשראָאָרסען ראבבינערן פערזעהען זיין. — דעם אקצעפטירען ווערדען דיא שעזעט ערזעטצט.

איין לעהרער געזוכט.

בייא דעם נעפערטיגען איז דיא שטעלע אינעס לעהרערס צו בעזעטצען, דער 4 קינדערן דען אונטערריכט אין חומש, רש"י אונד נ"ך. זא וויא אין דען נעגענשטאנדען דער 6 נאטמאלקלאסען אונגאריש אונד דייטש ערטהיילען קאָנן. נעבסט לאָכט אונד קוואלטער ווירד איין אהרענהאלט פאָן 150 נולדען א. ה. נעגעבהאלט. ווער אינען קנאבען אין דער דאָפפעלטען בוכהאלטונג אונטערריכט אינטערעסירט, פיהען פאָן אָאָסען קאָנן, ערהאלט אים 100 גולדען מעהר. — דעפלעקטאנטען וואָללען זיך ווענדען אן Stein Leib. in Felső-Bánya.

פרענומעראציאָנס־איינלאדונג.

ווייר ערוזכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען דערען פרענומעראציאָנס־טערמין אם 15־טען דעצעמבער צו עגדע נעהט (וואס נאנץ דייטליך איך איהרע „אדרעסס־שליפע" אנגעצייגט איזט), איהרע פרענומעראציאָן גיטיגסט צו ערנייערן, דאמיט דיא וויטערע פערזענדונג דער בלאטטער קיינע שטאָרונג־פעליידע.

אונד בישטען ווייר דיא אדרעסס דיטליך וויא פאָלגט אנצייגען:

יידישע פעסטער צייטונג

האכשטראסע נומער 1, בודאפעסט.

Jüdische Pester Zeitung

Hochstrasse Nr. 1, Budapest.

☞ נייא אינטרעסענדע פראָנטעראנטען ערהאלטען דיא ערצעהלונג „לעאָה" אונד „מומע פרומטעט", אונד דיא ביזהער ערשיענענען פאָרטזעצונגען דער נעגענוואָרטיגען פעלעטאָן 2 פאָלליעטאָנס נראטים צוגעזענדעט. דאס נעזעלבענעזעטען ווערדען ווייר דען פערעהרטען אבאָנענטען עבענפאָללס נראטים צוזענדען, זא באלד עס אבנעשלאָסען זיין ווירד.

לאטטאָריעהונג פאָם 9־טען דעצעמבער 1885.

הערמאנשטאדט	90	3	4	51	66
פראג	4	55	60	10	46
לעמבערג	72	49	45	17	74

פרוכט- אונד מעהלפרייז-טאבעללע.

ווייצען	קוואליטעט	פער 100 קילאָגראם
	פער דעקאָל.	
נאָרדאונגארישער	75	—.— —.—
"	76	7.40—7.35
"	77	7.50—7.45
"	78	7.60—7.55
"	79	7.70—7.65
"	80	7.80—7.75
"	81	7.90—7.85
פעסטער־באָרען	75	—.— —.—
"	76	7.65—7.75
"	77	7.70—7.80
"	78	7.80—7.90
"	79	7.90—8.—
"	80	7.95—8.05
"	81	8.05—8.15
וויייסענבורגער	75	—.— —.—
"	76	7.75—7.85
"	77	7.80—7.90
"	78	7.90—8.—
"	79	8.—8.10
"	80	8.—8.15
"	81	8.05—8.25
טחיים	75	—.— —.—
"	76	7.80—7.85
"	77	7.90—7.80
"	78	8.—7.90
"	79	8.—8.10
"	80	8.05—8.15
"	81	8.15—8.25

פרוכט	קוואליטעט פער דעקאָל.	פער 100 קילאָגראם
קאָרן (אדם)	70—72	6.25—6.45
נערסטע פיטעער	60	5.50—5.95
" מארץ	62	7.50—9.—
האפער	41	6.40—6.70
קוקורוץ באנאט. אלט	75	5.90—5.85
דעטשע אנדערע "	73	5.80—5.75
הירזע	—	— —

			פער הערבסט	פער 100 קילאָגראם
מחלפ־פרייז	ווייצען			
	"		פריה־יאהר	8.07 —.—
	"		"	—.—
	קוקורוץ		מאי־יוני 1886	5.57 —.—
	נערסטע		"	—.—
	האפער		פריה־יאהר	6.71
	"		הערבסט	—.—
	רעפס		איינ־פעס.	—.—

זאק מעהל		
		kr.	fl.
דער זאק צו 100־קילאָגראם מיט זאק פייטע באהן	נוممער 0	60	16
	" 1	—	16
	" 2	50	15
	" 3	80	14
	" 4	70	13
	" 5	60	12
	" 6	80	11
	" 7	—	11
	" 8	50	10
	" 8½	60	8
שפיריטוס אלטע מעסאָדע פערסטעטע		—	28
" נייע " קראאַפעל		50	25

קורז־טאבעללע פאָם 9. דעצעמבער.

לאנדע	kr.	fl.
1.4. פערצענטע שטאמפל. לאָנ	50	127
1.1880 " "	50	139
דעטשע "	50	140
1.1844 לאָנ צו 100 גולדען	50	169
דעטשע " 50 "	—	168
אונגאריש פערצענטלאָזע צו 100 גולד.	—	119
שוויצערישע לאָנ	25	122
קאָסא־לאָנ	—	43
שוויצער־לאָנ	50	17
קרעדיט־לאָנ	25	177
קלאָי־לאָנ	50	40
לאָנ־אמסטרדאם־פאָרטוגאל	—	114
אונגאריש־לאָנ	50	19
קרעדיטוויטש־לאָנ צו 10 גולד.	25	19
קראָקויער לאָנ " 20 "	25	18
אָלטער לאָנ " 40 "	50	42
מאלט־לאָנ " 40 "	—	38
וויאָלא־לאָנ " 10 "	50	17
מאלט־לאָנ " 20 "	25	55
אלגיריש־לאָנ " 10 "	50	21
סט.־בענעדיקט־לאָנ " 40 "	50	50
סאלטיקו־לאָנ " 20 "	—	24
פרייבורגער לאָנ " 100 "	50	132
דעטשע " 50 "	50	69
וואלדשטיין־לאָנ " 20 "	—	28
וויינישגרעץ " 20 "	20	39
ווינער־לאָנ "	—	124
פערבוטע פרעמדענלאָזע	50	29
אונגאריש אאקטקרייץ־לאָנ	75	8
אָטשעיוויטש	50	14

ווערטה־פאָפיערע	kr.	fl.
אונגאריש גאלליציאנער צו 5 פערצענט.	45	98
דעטשע " " 4 " "	—	—
אָסטערייכישע " " שטייער־פייע	75	108
אונגאריש פאָפיער־רענטע	10	90
אונגאריש גיינינגשאנענקן	75	102
שטעטער באנאטער	75	102
ווענעציאנער	50	102
נאָלטשער	50	102
באָהמישע	50	107
קראָאטישע אונד סלאוואָנישע	—	102
אונגאר. אייזענבאאן־אָלעכען	25	149
ווייענערענטען־אָלעכען־אָלעכען	—	98
אונגאר. הייפאָטעק־אָלעכען־אָלעכען	—	—
נאָן פער 100 צו 5 פ.	50	95
אונגאר. גיינינגשאנענקן אָלעכען	—	—
אונגאר. באָדענקרעדיט־אָלעכען	—	—
אלפעלד־פיומאנער באאן	25	181
אונגאר. גאלליציש אייזענבאאן צו 5 פ.	—	99
אונגאר. נאָרד־אָסט־באאן	50	97
אונגאר. וויסענבאאן	75	98

נעלד־קורז.	kr.	fl.
דוקאטען אויסלאנד	—	100
דוקאטען	96	5
אָסטערייכישע. 8 גולד. פראנקשטיק	98	9
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	75	61
20 מאָרק. שטיקקע	32	12
דוקאטען אויסלאנד	30	10
דוקאטען באָהמישע־רענטע	23	1

Eigenthümer Witwe M. REIS. Herausgeber und verantwortlicher Redacteur: M. SZABOLCSI. Budapest. Druck von Sam. Markus. Andrássystrasse Nr. 12.